

Retningslinjer for
håndtering av
forskningsdata ved
Universitetet i Stavanger

2020

1. Overordnet prinsipp

UiS slutter seg til Forskningsrådets¹ og EUs² prinsipper for forvaltning av forskningsdata: «Åpen som standard» og «As open as possible, as closed as necessary». Alle forskningsdata skal gjøres åpent tilgjengelige, med mindre det finnes hensyn som krever begrensning av tilgangen. I slike tilfeller skal dette redegjøres for i forskningsprosjektets databehandlingsplan.

Videre forutsetter UiS at forskningsdata behandles på en måte som samsvarer med prinsippet om FAIR³. Forskningsdata skal med andre ord være tilgjengelige, gjenfinnbare og gjenbrukbare.

Retningslinjene gjelder fra 20. april 2020, og har ikke tilbakevirkende kraft.

2. Omfang og definisjon

Retningslinjene gjelder for all forskning utført av ansatte ved UiS, så lenge forskningen blir gjort innenfor lønnet arbeidstid og/eller er helt eller delvis finansiert av UiS. Retningslinjene gjelder også for annen forskning som er helt eller delvis finansiert av UiS.

Med forskningsdata menes alle registreringer, nedtegnelser og rapporteringer som genereres underveis i forskningsprosessen, og som anses å ha vitenskapelig interesse. Forskningsdata kan være i en rekke ulike former: Tekst, tall, statistisk materiale, kildekode, bilde, film, lyd osv.

3. Eierskap til forskningsdata

UiS har som hovedregel eierskap til alle forskningsdata generert gjennom forskning utført av ansatte ved UiS. Dette gjelder både fast vitenskapelig ansatte ved UiS, midlertidig vitenskapelig ansatte og stipendiater. Normalt har UiS ikke eierskap til studenters forskningsdata, så lenge dette ikke er avtalt.

I utgangspunktet har UiS også eierskap til forskningsdata fra alle prosjekter helt eller delvis finansiert av UiS, men i tilfeller der flere finansierende institusjoner er involvert kan det avtales hvem som har ansvaret for å lagre og gjøre tilgjengelig data og resultater fra forskningen. Dersom forskningen utføres for kommersielle aktører skal UiS beholde rettighetene til å gjøre data åpent tilgjengelig, så lenge det ikke er sterke hensyn som tilsier at dette ikke er hensiktsmessig.

4. Dekning av kostnader

Kostnader knyttet til arkivering av forskningsdata skal normalt dekkes av forskningsprosjektet, og bør inngå som en del av søknaden om finansiering. Dersom finansør ikke dekker dette, eller dersom forskningen ikke er en del av et prosjekt, bør UiS dekke kostnadene.

5. Arkivering og tilgjengeliggjøring av data

Forskningsdata skal arkiveres med sikte på å være gjenbrukbare for et bredt publikum, og tilgjengelige i lang tid. Dataene må derfor lagres i formater som legger til rette for dette.

DataverseNo har lagt ut [en liste over hvilke formater som bør brukes og hvilke som bør unngås](#).

Det finnes mange arkiveringstjenester internasjonalt. UiS har valgt DataverseNo som primær arkivtjeneste, sammen med en rekke andre norske utdanningsinstitusjoner. Universitetsbiblioteket (UBIS) vil administrere og tilby brukerstøtte knyttet til DataverseNo.

Det vil være mulig å arkivere forskningsdata i et annet åpent arkiv, eller direkte hos tidsskriftet, men

---

¹ Norges forskningsråd 2017

² European Commission 2019?a

³ European Commission 2019?b; FAIR er en forkortelse for Findable, Accessible, Interoperable og Reusable.

UBIS skal orienteres om dette. Det forutsettes at det valgte arkivet eller tidsskriftet oppfyller gjeldende krav til datasikkerhet på UiS og FAIR-prinsippene. Det er ikke tilstrekkelig at data arkiveres som vedlegg eller tilleggsmateriale til en artikkel, da vil dataene ikke være et eget objekt og vil ikke få DOI.

Forskningsdata bør gjøres tilgjengelig på et tidlig tidspunkt. Data som ligger til grunn for vitenskapelige publikasjoner gjøres tilgjengelig så tidlig som mulig, og aldri senere enn ved publiseringstidspunkt. Andre data som kan være av forskningsmessig interesse bør gjøres tilgjengelig innen rimelig tid, og aldri senere enn tre år etter endt prosjekt.

Forskningsdata skal i utgangspunktet lagres i all overskuelig framtid, så lenge ikke spesielle hensyn tilsier noe annet. Hvis slike hensyn eksisterer må UBIS informeres om dette, slik at man kommer fram til en avtale for hvor lenge data skal lagres.

Forskningsdata skal lagres på en måte som gjør dem enkle å gjenfinne og identifisere. De må derfor utstyres med tilstrekkelige metadata, dvs. data som beskriver innholdet i datasettet.

Alle data skal utstyres med en brukerlisens. Med utgangspunkt i «Åpen som standard» bør denne lisensen legge så få begrensninger som mulig på tilgang og gjenbruk. CC-0⁴ er derfor anbefalt, dersom ikke spesielle forhold tilsier at en noe strengere lisensiering er hensiktsmessig. Opphavspersoner bak benyttede datasett bør krediteres, så sant det er praktisk mulig.

6. Unntak fra offentlighetsplikten

I enkelte tilfeller gjelder ikke plikten til å offentliggjøre forskningsdata. Eksempler på dette kan være:

- Juridiske grunner, f. eks. personsensitive data. Man skal i slike tilfeller vurdere om data skal være unntatt offentlighet for alltid eller for en viss tidsperiode (f.eks. fem eller ti år), og om data faktisk kan offentliggjøres dersom de blir tilstrekkelig anonymisert.

- Sikkerhetsmessige grunner, f. eks. nasjonal sikkerhet. I slike tilfeller skal data ikke gjøres åpne så lenge trusselen anses som tilstedeværende.

- Kommersielle forhold: Data som antas å ha økonomisk verdi kan unntas fra offentlighetsplikten. Dataene kan gjøres offentlige etter en gitt avtalt periode med de involverte partner.

Det understrekes at data kan ha økonomisk verdi uten at det tilsier unntak fra offentliggjøring.

7. Forskers ansvar

Forskeren eller prosjektlederen skal håndtere forskningsdata i henhold til de prinsipper og krav som er angitt ovenfor.

- Det forventes at alle forskningsprosjekter som finansieres med offentlig midler skal ha en datahåndteringsplan. Planen skal gjøre rede for hvordan den enkelte forsker eller forskningsgruppe planlegger å gå fram for å oppfylle kravene til datalagring og tilgjengeliggjøring av forskningsdata.

---

⁴ Informasjon om CC-0: <https://creativecommons.org/share-your-work/public-domain/cc0>

8. UiS sitt ansvar

- UiS har ansvaret for å tilby en sikker og brukervennlig løsning for lagring og tilgjengeliggjøring av forskningsdata.
- UiS skal tilby opplæring og brukerstøtte for denne løsningen.
- UiS skal ha lett tilgjengelig informasjon om retningslinjer og tekniske løsninger for lagring av forskningsdata, og plikter å sørge for at denne informasjonen til enhver tid er oppdatert.
- Dersom håndtering av forskningsdata ikke blir eksternt finansiert skal UiS i størst mulig grad sørge for at den enkelte forsker eller forskergruppe får dekket kostnader i forbindelse med utarbeidelse av datahåndteringsplan og arkivering av forskningsdata.
- Universitetsbiblioteket (UBIS) er den primære kontakt og tilbyder av tjenester.

Referanser

European Commission (2019?a). H2020 Online Manual: Cross-cutting issues: Open Access & Data management. Tilgjengelig på https://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/cross-cutting-issues/open-access-dissemination_en.htm

European Commission (2019?b). H2020 Online Manual: Cross-cutting issues: Open Access & Data management. Tilgjengelig på https://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/cross-cutting-issues/open-access-data-management/data-management_en.htm

Norges forskningsråd (2017). Tilgjengeliggjøring av forskningsdata: Revidert 2017: Policy for Norges forskningsråd. Tilgjengelig på <https://www.forskningsradet.no/om-forskningsradet/publikasjoner/2017/tilgjengeliggjoring-av-forskningsdata-revidert-2017/>